

**WOJEWODA
WARMIŃSKO-MAZURSKI**

SO-III.431.15.2021

Olsztyn, 11 marca 2022 r.

**Pan
Piotr Grzymowicz
Prezydent Miasta Olsztyna**
Plac Jana Pawła II 1
10-101 Olsztyn

Stosownie do art. 47 ustawy z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej (Dz. U. z 2020 r. poz. 224), zwanej dalej: „ustawą o kontroli w administracji rządowej”, przekazuję Panu treść wystąpienia pokontrolnego.

Wystąpienie pokontrolne

Kontrolę problemową przeprowadzono w Urzędzie Miasta Olsztyna (NIP 7393847026, REGON 510742362) z siedzibą przy Placu Jana Pawła II 1, 10-101 Olsztyn, w którym mieści się Urząd Stanu Cywilnego w Olsztynie.

W okresie objętym kontrolą oraz w okresie prowadzenia kontroli kierownikiem jednostki kontrolowanej był Prezydent Olsztyna, Pan Piotr Grzymowicz, który sprawuje tę funkcję od 9 marca 2009 r. (kolejna kadencja).

Kierownikiem Urzędu Stanu Cywilnego w Olsztynie jest Pani Małgorzata Plewka. Zastępcami Kierownika Urzędu Stanu Cywilnego w Olsztynie są Pani Magdalena Bauer-Rojna oraz Pani Jolanta Skrycka.

Kontrolę przeprowadził zespół kontrolny Wydziału Spraw Obywatelskich i Cudzoziemców Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie w składzie:

- Beata Mamińska-Pietrzak – p.o. kierownika Oddziału Spraw Obywatelskich, przewodnicząca zespołu kontrolnego, posługująca się legitymacją służbową nr 14/2021 wydaną przez Dyrektora Generalnego ww. Urzędu, na podstawie pisemnego upoważnienia do kontroli nr FK-IV.0030.640.2021 z 22 września 2021 r. wydanego przez Wojewodę Warmińsko-Mazurskiego;
- Anna Chojnowska – starszy inspektor wojewódzki, członek zespołu kontrolnego, posługująca się legitymacją służbową nr 2/2020 wydaną przez Dyrektora Generalnego ww. Urzędu,

na podstawie pisemnego upoważnienia do kontroli nr FK-IV.0030.643.2021 z 22 września 2021 r. wydanego przez Wojewodę Warmińsko-Mazurskiego;

- Maciej Jurzyński – starszy inspektor wojewódzki, członek zespołu kontrolnego, posługujący się legitymacją służbową nr 3/2020 wydaną przez Dyrektora Generalnego ww. Urzędu, na podstawie pisemnego upoważnienia do kontroli nr FK-IV.0030.641.2021 z 22 września 2021 r. wydanego przez Wojewodę Warmińsko-Mazurskiego.
- Magdalena Michalczewska – starszy inspektor wojewódzki, członek zespołu kontrolnego, posługująca się legitymacją służbową nr 69/2018 wydaną przez Dyrektora Generalnego ww. Urzędu, na podstawie pisemnego upoważnienia do kontroli nr FK-IV.0030.642.2021 z 22 września 2021 r. wydanego przez Wojewodę Warmińsko-Mazurskiego;

Kontrolę rozpoczęto 30 września 2021 r., a zakończono 14 stycznia 2022 r.

Kontrola została odnotowana w książce kontroli jednostki kontrolowanej pod nr 3/2021.

Kontrolę przeprowadzono w zakresie rejestracji stanu cywilnego oraz zmiany imion i nazwisk za okres od 1 lipca 2020 r. do 30 czerwca 2021 r.

Kontrolę problemową przeprowadzono na podstawie art. 2 ust. 1 oraz art. 6 ust. 4 pkt 3 ustawy z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej (tekst jedn. Dz. U. z 2020 r., poz. 224) oraz art. 28 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (tekst jedn. Dz. U. z 2022 r. poz. 135) w związku z art. 6 ust. 1 oraz art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 28 listopada 2014 r. Prawo o aktach stanu cywilnego (tekst jedn. Dz. U. z 2021 r. poz. 709) oraz art. 14 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 października 2008 r. o zmianie imienia i nazwiska (tekst jedn. Dz. U. z 2020 r. poz. 707).

Zgodnie z procedurą określoną w zarządzeniu Wojewody Warmińsko-Mazurskiego nr 145 z 8 czerwca 2020 r. w sprawie wprowadzenia procedury kontroli zdalnej, ustalenia kontrolne zostały oparte na przekazanej przez jednostkę kontrolowaną za pośrednictwem platformy ePUAP uwierzytelnionej elektronicznie dokumentacji oraz dokumentacji wypożyczonej przez jednostkę na czas kontroli.

Na podstawie ustaleń kontroli działalność kontrolowanej jednostki ocenia się **pozytywnie z nieprawidłowościami**.

1. Organizacja Urzędu Stanu Cywilnego w Olsztynie

Zgodnie z Regulaminem Organizacyjnym Urzędu Miasta Olsztyna określonym zarządzeniem Nr 51 Prezydenta Olsztyna z dnia 17.02.2021 r. oraz uchylonym Regulaminem Urzędu Miasta

określonym zarządzeniem Nr 24 Prezydenta Olsztyna z dnia 28 stycznia 2020 r. Urząd Stanu Cywilnego nadzorowany jest bezpośrednio przez Sekretarza Miasta.

Kierownikiem Urzędu Stanu Cywilnego jest Pani Małgorzata Plewka, która posiada odpowiednie wykształcenie i staż pracy w administracji publicznej określone w art. 8 ust. 1 pkt 3 i 4 ustawy z dnia 28 listopada 2014 r. Prawo o aktach stanu cywilnego (dalej jako Prasc). W okresie objętym kontrolą na stanowiskach Zastępców Kierownika Urzędu Stanu Cywilnego w Olsztynie zatrudnione były Pani Małgorzata Bauer-Rojna oraz Pani Jolanta Skrycka, które również spełniają wymogi ustawowe, co do wykształcenia i okresu zatrudnienia określone w Prasc.

Warunki lokalowe Urzędu Stanu Cywilnego – siedziba Urzędu Stanu Cywilnego w Olsztynie (dalej jako USC) mieści się w budynku Urzędu Miasta. USC ma oddzielne wejście do budynku. Lokal USC składa się z 13 pomieszczeń: 3 sal do obsługi klienta, pokoju kierownika urzędu stanu cywilnego, pokoju zastępców kierownika urzędu stanu cywilnego, sekretariatu, sali ślubów, sali toastów, zaplecza kuchennego, 2 podręcznych archiwów, pokoju obsługi korespondencji oraz archiwum akt zbiorowych w piwnicy budynku. Jedno archiwum podręczne przy sali obsługi wyposażone jest w zniszczone szafy, w których drzwi zabezpieczone są przed wypadnięciem linkami. Dwa pomieszczenia archiwum w piwnicy wyposażone są w przesuwne szafy do przechowywania dokumentów. Natomiast w jednym pomieszczeniu archiwum akta zbiorowe ustawiane są na drewnianych regałach, które są już przepełnione. Pomieszczenia obsługi klienta są funkcjonalne. W holu zainstalowany jest kolejkomat, co zapewnia sprawną obsługę klientów. Ze względu na stan epidemii klienci nie są przyjmowani w pokojach kierownika, zastępców kierownika oraz w sekretariacie. Zgodnie z zaleceniami pracownika zajmującego się bezpieczeństwem i higieną pracy Urzędu Miasta Olsztyna, na ten czas usytuowano dwa stanowiska do obsługi klienta na sali toastów, wyposażone w odpowiednie przepierzenia.

Sala ślubów nie była remontowana od ostatniej kontroli. Ze względu na stan epidemii została zredukowana liczba miejsc siedzących dla gości biorących udział w uroczystości. Sala umożliwia zawarcie związku małżeńskiego w formie uroczystej.

Pomieszczenia Urzędu Stanu Cywilnego chronione są w ciągu dnia przez straż ratuszową. Lokal podłączony jest również do instalacji alarmowej i przeciwpożarowej.

Księgi stanu cywilnego – stan techniczny dobry. Wszystkie księgi oprawione są w twarde oprawy i ustawione są w szafach w archiwum USC. W Urzędzie przechowywane są księgi stanu cywilnego (uroczeń, małżeństw, zgonów) za lata 1918 – 2015 z miasta Olsztyna oraz z urzędów stanu cywilnego dawnego powiatu olsztyńskiego. Ostatnie przekazanie ksiąg do Archiwum Państwowego w Olsztynie odbyło się 17 lutego 2021 r. – przekazano księgę

urodzeń za lata 1913 -1920 oraz księgę zgonów za lata 1938-1940.

Akta zbiorowe do aktów stanu cywilnego przechowywane są w segregatorach. Segregatory nie są przepełnione, co umożliwia wpinanie wpływających dokumentów na bieżąco, bez groźby zniszczenia dokumentów. Segregatory przechowywane są w archiwum USC w 3 pomieszczeniach w piwnicy na przesuwanych regałach oraz w jednym pomieszczeniu na drewnianych regałach. Dokumenty w aktach zbiorowych prowadzonych do aktów stanu cywilnego, które nie były gromadzone jako dokumenty elektroniczne, zostały oznaczone numerem i datą sporządzenia aktu zgodnie z § 43 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z 9 lutego 2015 r. w sprawie sposobu prowadzenia rejestru stanu cywilnego oraz akt zbiorowych rejestracji stanu cywilnego (Dz. U. z 2016 r., poz. 1351).

W 4 przypadkach (sprawy znak: 5353.1.5.2021, 5353.1.15.2021, 5353.2.3.2021, 5353.1.180.2020) wydano (zwrócono) wnioskodawcom z akt zbiorowych zagraniczne dokumenty stanu cywilnego, które stanowiły podstawę sporządzenia aktów, po uprzednim sporządzeniu ich kopii poświadczonej za zgodność z oryginałem przez zastępcę kierownika USC. W aktach nie zalegają wnioski o wydanie tych dokumentów (nieprawidłowość). Urzędnik załatwiający sprawy odnotował w formie adnotacji okoliczności wydania dokumentów. Należy wskazać, że w świetle art. 26 ust. 2 Prasc zasadą jest, iż dokumenty gromadzone w aktach zbiorowych rejestracji nie podlegają zwrotowi. Wyjątek stanowi zagraniczny dokument stanu cywilnego, który można wydać, ale tylko na wniosek osoby, która przedkłada ten dokument, jeżeli nie ma ona możliwości ponownego uzyskania tego dokumentu. Zatem osoba zainteresowana powinna złożyć stosowny wniosek, który powinien być uzasadniony, zaś kierownik USC powinien poddać ocenie okoliczności w nim podane pod kątem zaistnienia przesłanki niemożności ponownego uzyskania dokumentu przez wnioskodawcę. Kierownik USC w Olsztynie wyjaśnił, że w ww. sprawach oryginały zagranicznych dokumentów stanowiących podstawę wpisu do polskiego rejestru zostały zwrócone na podstawie ustnych wniosków strony. Jednak w takiej sytuacji, zgodnie z art. 63 § 1 i 3 k.p.a. i art. 12 ust. 1 Prasc, wnioski powinny być wciągnięte do protokołu i podpisane przez wnioskodawcę oraz pracownika sporządzającego protokół. Skutkiem nieprawidłowości jest niekompletność dokumentacji tych spraw oraz załatwienie żądania co do istoty na podstawie wniosków obarczonych brakiem formalnym, który nie został uzupełniony. Jednocześnie z wyjaśnień Kierownika USC wynika, że Urząd Stanu Cywilnego w Olsztynie zmienił praktykę i w tej chwili wnioski o wydanie oryginałów zagranicznych dokumentów przyjmuje tylko na piśmie z uzasadnieniem. Osoba odpowiedzialną za powstanie nieprawidłowości jest osoba sporządzająca akt i kompletująca akta zbiorowe do tego aktu.

2. Rejestracja stanu cywilnego

A. Urodzenia

W okresie objętym kontrolą sporządzono 4567 aktów urodzenia, z czego kontroli poddano 332 akty urodzenia, w tym 32 sporządzone w trybie szczególnym. Wśród badanych aktów 121 sporządzonych zostało na podstawie karty urodzenia lub karty martwego urodzenia przekazanej przez podmiot wykonujący działalność leczniczą oraz protokołu zgłoszenia urodzenia. Natomiast w 199 zbadanych przypadkach rodzice skorzystali z możliwości zgłoszenia urodzenia w formie dokumentu elektronicznego, o którym stanowi art. 58a ust. 1 Prasc. W wielu tych sprawach brakowało daty wpływu zgłoszenia elektronicznego do urzędu lub wydrukowanego urzędowego poświadczenia przedłożenia (UPP), co zostało uzupełnione podczas trwania kontroli.

Na podstawie zbadanej dokumentacji oraz po uzupełnieniu jej w znacznej części o brakujące UPP, w 99 przypadkach stwierdzono, że akty zostały sporządzone po terminie określonym w art. 52 ust. 1 Prasc (nieprawidłowość). W większości spraw akty te zostały sporządzone nieznacznie po upływie ustawowego terminu, tj. 1 – 2 dni. Dwa akty zostały sporządzone 4-5 dni po terminie (akt nr 2862011/00/AU/2020/692256 oraz 2862011/00/AU/2020/834958). Zgodnie z powołanym wyżej przepisem, akt urodzenia sporządza się w dniu zgłoszenia urodzenia dziecka, a jeżeli zgłoszenie urodzenia nastąpiło w sposób określony w art. 17 albo w art. 58a – w następnym dniu roboczym po dniu zgłoszenia urodzenia. Jak wyjaśniła Kierownik USC w Olsztynie w 27 przypadkach zadanie zostało zrealizowane w terminie bowiem „elektronicznie zgłoszenia urodzenia dziecka wpłynęły np. po godzinach pracy urzędu w piątki, soboty, niedziele oraz inne dni ustawowo wolne od pracy. W pierwszym dniu roboczym zostały przydzielone do realizacji pracownikom USC, a w kolejnym dniu roboczym zapinowane przez kierownika USC i wysłane”. W kolejnych 12 przypadkach akty „zostały sporządzone po weekendzie we wtorek, ponieważ w poniedziałki jest bardzo duża ilość zgonów. Stąd też, nie ma możliwości sporządzenia wszystkich zgłoszeń elektronicznego urodzenia dziecka wniesionych przez weekend”. Natomiast w przypadku 13 aktów „zostały sporządzone po terminie z powodu kwarantanny pracowników USC – 3 pracowników przez tydzień sporządzało wyłącznie akty zgonu (...)”.

Kontrolujący nie mogą zgodzić się z argumentacją wskazaną przez jednostkę kontrolowaną, iż wpływ zgłoszenia elektronicznego po godzinach pracy urzędu, to jest wieczorem lub w dni wolne od pracy, uzasadnia przyjęcie, iż wpływ dokumentu do urzędu nastąpił dopiero w kolejnym dniu roboczym. Naczelny Sąd Administracyjny w Warszawie w postanowieniu z 16 stycznia 2018 r. (sygn. akt: II OZ1649/17) wskazał m.in., że gdy urząd jest podmiotem, który ma rozstrzygnąć w ramach swojej kompetencji określoną sprawę administracyjną za datę wpływu pisma do urzędu przesłanego przy wykorzystaniu ePUAP uważa się moment przeniesienia dokumentu elektronicznego do systemu teleinformatycznego organu, gdyż

dzieje się to w czasie rzeczywistym. W ten sposób e-pismo może być doręczone do urzędu nawet poza godzinami jego pracy (np. w nocy, w święta). Na tę okoliczność system teleinformatyczny automatycznie generuje dla nadawcy pisma urzędowe poświadczenie przedłożenia, o którym mowa w art. 3 pkt 20 lit. b ustawy z 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne. W swoich obszernych wyjaśnieniach Kierownik USC w Olsztynie opisał również w jaki sposób była zorganizowana praca w okresie objętym kontrolą wskazując: „(...) kontrola problemowa USC dotyczyła najtrudniejszego okresu – trwania pandemii z powodu COVID-19. Wszystkie siły pracownicze skupione były przede wszystkim na sporządzaniu aktów zgonu łącznie z kierownictwem USC. Przez ponad 6 m-cy nasza jednostka pracowała na 2 zmiany w systemie rotacyjnym po 6 godzin, od godz. 7.00 do 20.00. Na rejestrację urodzeń i zgonów usc w Olsztynie do niedawna posiadał tylko dwa etaty (w okresie fali pandemii). Biorąc pod uwagę system rotacyjny, na 1 zmianę przypadał 1 pracownik z rejestracji urodzeń i zgonów. Wobec powyższego, pracownicy z innych stanowisk wspomagali bieżącą rejestrację łącznie z kierownictwem. Stąd też, nie byli w stanie załatwić spraw na swoim stanowisku w ustawowym terminie. Nadmieniam, że główną przyczyną załatwienia spraw po terminie w pkt 2 i 54 jest prawie podwojona liczba zgonów przez kilka miesięcy. Osoba wydająca odpisy z aktów stanu cywilnego w przypadku pracy na 1 zmianę (od godz. 7.00 do 13.00) tj. wspomagania stanowiska ds. rejestracji zgonów, nie miały możliwości wydawania odpisów aktów stanu cywilnego w tym czasie. Dopiero pracując na drugą zmianę od godz. 14.00 do 20.00 miała możliwość nadrobienia pracy na własnym stanowisku. W okresie wzmożonej fali pandemii rejestracją zgonów zajmowało się 6 pracowników USC (po 3 pracowników na 1 zmianę). Nadmieniam, że osoba wydająca odpisy z aktów stanu cywilnego (korespondencja krajowa) w bieżącym roku obsłużyła jednoosobowo na dzień 2 grudnia ponad 5 tysięcy wniosków, złożonych korespondencyjnie i przez platformę ePUAP. Jeżeli chodzi o naszą jednostkę na 1 pracownika USC przypada 1400 mieszkańców, w innych miastach na 1 pracownika 1000 mieszkańców. Odmiejscowienie czynności z zakresu ustawy - Prawo o aktach stanu cywilnego spowodowało wzmożenie pracy w dużych urzędach przy takiej samej obsadzie kadrowej. W ocenie kierownika USC w Olsztynie w naszej jednostce pracuje zbyt mało osób. Rejestracja bieżąca jak również stanowisko ds. wydawania odpisów (korespondencja krajowa) winny być zasilone co najmniej dwoma dodatkowymi etatami”.

Stwierdzona nieprawidłowość skutkowałą niedotrzymaniem ustawowego terminu na rejestrację urodzenia dziecka. Osobami odpowiadającymi za jej powstanie są osoby odpowiedzialne w Urzędzie Miasta za organizację pracy w tym przydział etatów oraz za obieg korespondencji elektronicznej. Na powstanie nieprawidłowości miała wpływ niewystarczająca obsada kadrowa w Urzędzie Stanu Cywilnego w Olsztynie, jak również przyczyny niezależne od osób odpowiedzialnych za realizację zadań, tj. trwający stan

epidemii i związana z nim zwiększona liczba spraw dotyczących rejestracji zgonów. Z tych względów nieprawidłowość ta nie będzie brana pod uwagę przy ogólnej ocenie jednostki.

Na podstawie badanych spraw ustalono, iż akty zostały sporządzone, co do zasady z zachowaniem terminów, o których mowa w art. 55 ust. 1 Prasc, tj. w ciągu 21 dni od sporządzenia karty urodzenia. Przy czym w sprawach dot. aktów o nr:

- 2862011/00/AU/2021/651123 - akt sporządzono 5 dni po terminie w związku z kwarantanną rodziców, uznanie,
- 2862011/00/AU/2021/459752 - akt sporządzono 46 dni po ustawowym terminie, a do aktu wpisano dane osłonowe,
- 2862011/00/AU/2021/752236 - akt sporządzono 12 dni po ustawowym terminie, uznanie.
- 2862011/00/AU/2021/789487 - akt sporządzony 3 dni po upływie ustawowego terminu na dokonanie zgłoszenia.

W powyższych 4 przypadkach urodzenia zarejestrowano po upływie 21 dni od daty sporządzenia karty urodzenia (nieprawidłowość). Kierownik USC wyjaśnił, że w ówczesnym czasie, w związku z pandemią COVID-19 rejestracja z przyjęciem uznania ojcostwa odbywała się po telefonicznej rezerwacji terminu wizyty. W powołanych przypadkach osoby uprawnione do zgłoszenia urodzenia nie mogły stawić się osobiście w ustawowym terminie w urzędzie stanu cywilnego w związku z kwarantanną oraz pobytem w szpitalu z dzieckiem. Osoby te kontaktowały się z kierownikiem urzędu stanu cywilnego telefonicznie, informując o niemożności dokonania zgłoszenia urodzenia dziecka. Przy czym zauważyć należy, że do akt zbiorowych nie zostały jednak załączone żadne dokumenty, które potwierdzałyby niemożność zgłoszenia urodzenia w terminie 21 dni od dnia sporządzenia karty urodzenia.

W ocenie kontrolujących zapis art. 55 ust. 2 Prasc nawet w powyższych przypadkach obliuguje kierownika urzędu stanu cywilnego do sporządzenia aktu urodzenia dziecka z urzędu. Termin, o którym mowa w art. 55 ust. 1 Prasc jest terminem zawitym, który nie podlega przedłużeniu, zaś jego przekroczenie powoduje obligatoryjne sporządzenie aktu z urzędu przez kierownika urzędu stanu cywilnego, do którego wpłynęła karta urodzenia dziecka. Jak bowiem stanowi art. 55 ust. 2 Prasc, jeżeli nie dokonano zgłoszenia urodzenia w terminie 21 dni od dnia sporządzenia karty urodzenia, kierownik urzędu stanu cywilnego sporządza z urzędu akt urodzenia na podstawie karty urodzenia, z adnotacją o sporządzeniu aktu z urzędu, oraz informuje rodziców dziecka o jego sporządzeniu. Przepis ten nie zawiera wyjątków uzasadniających przesunięcie terminu na sporządzenie aktu urodzenia dla dziecka, nawet jeżeli rodzice mają wolę dokonać odpowiednich czynności przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego. Umożliwianie rodzicom dokonywania czynności rejestracji urodzenia w dowolnym terminie, po upływie terminu ustawowego nie jest właściwą praktyką, oraz może, tak jak w przypadku aktu nr 2862011/00/AU/2021/459752, powodować rejestrację

urodzenia dziecka dopiero po upływie kilkudziesięciu dni po zdarzeniu. Ponadto nieprawidłowość ta skutkuje niepewnością w obrocie prawnym oraz może godzić w dobro dziecka. Osobami odpowiedzialnymi za powstanie nieprawidłowości są Kierownik oraz Zastępca Kierownika Urzędu Stanu Cywilnego w Olsztynie.

Wśród badanych aktów, sporządzonych w trybie zwykłej rejestracji, w 110 przypadkach ojcostwo ustalono po przyjęciu oświadczenia o uznaniu ojcostwa. Czynności dokonywane przed Kierownikiem (Zastępcami Kierownika) USC w tych sprawach przeprowadzone zostały zgodnie z przepisami ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (tekst jedn. Dz. U. z. 2020 r., poz. 1359) (dalej k.r.o.) oraz przepisami Prasc. Natomiast w 15 badanych sprawach, w związku z nieustaleniem ojcostwa, do aktu, zgodnie z art. 61 ust. 2 Prasc wpisano, jako imię ojca imię wskazane przez osobę zgłaszającą urodzenie, a jako nazwisko ojca i jego nazwisko rodowe zamieszczono nazwisko matki z chwili urodzenia dziecka, z adnotacją o wpisaniu w „Adnotacjach” nazwiska matki i wybranego imienia jako danych ojca. W jednym przypadku akt został sporządzony na podstawie orzeczenia sądu orzekającego o przysposobieniu dziecka.

W jednym przypadku (akt nr 2862011/00/AU/2021/795235) błędnie wpisano do aktu nazwisko dziecka (nieprawidłowość). Błąd nie został dostrzeżony przed zamknięciem (podpisaniem) aktu. Kierownik USC złożył wyjaśnienie do sprawy, ale nie wskazał przyczyny błędu. Z kontekstu sprawy wynika, że była to omyłka pisarska osoby sporządzającej akt. Skutkiem błędu była konieczność sprostowania aktu w zakresie nazwiska dziecka, co zostało dokonane przez Kierownika USC z urzędu kilka dni po rejestracji zdarzenia. Kierownik dodał do aktu stosowną wzmiankę, a o zamiarze sprostowania powiadomił przedstawiciela ustawowego dziecka.

W jednym przypadku (dot. aktu nr 2862011/00/AU/2021/372499) stwierdzono brak potwierdzenia odbioru odpisu po dokonanej rejestracji urodzenia (uchybiecie).

Stwierdzono również uchybiecie polegające na niewpisaniu wszystkich danych przy akcie, tj. nr PESEL matki dziecka (akt 2862011/00/AU/2021/553652). Przy bieżącej rejestracji uzupełnianie aktu o dane dot. numeru PESEL jest obowiązkowe i wynika z art. 20 ust. 3 Prasc. Zgodnie z nim w rejestrze stanu cywilnego zamieszcza się przy akcie urodzenia, oprócz danych określonych w ust. 2, numery PESEL rodziców osoby, której akt dotyczy, jeżeli zostały nadane.

W trakcie kontroli sprawdzono 6 oświadczeń o nadaniu dziecku, którego ojcem nie jest mąż matki, nazwiska jakie nosiłyby ich wspólne dzieci po złożeniu oświadczenia w trybie art. 88 k.r.o. Oświadczenia zostały przyjęte przez kierownika urzędu stanu cywilnego (zastępcę) w sposób prawidłowy.

Sprawdzono również 7 oświadczeń, złożonych przez rodziców, o zmianie przed upływem 6 miesięcy od dnia sporządzenia aktu, wybranego wcześniej imienia dziecka. Oświadczenia zostały złożone w sposób prawidłowy.

Transkrypcja aktów urodzenia do rejestru stanu cywilnego na podstawie art. 104 Prasc oraz rejestracja zdarzeń mających miejsce za granicą na podstawie art. 99 Prasc dokonywana była co do zasady bez zastrzeżeń (trzydzieści dwa akty zbadane w czasie kontroli). Co do zasady oryginalne dokumenty zagraniczne, które były podstawą wpisania do polskich ksiąg oraz ich tłumaczenie na język polski, dokonane przez tłumacza przysięgłego wpisanego na listę Ministra Sprawiedliwości włączane były do akt zbiorowych (uwagi w tym zakresie w omówiono w punkcie dotyczącym prowadzenia akt zbiorowych).

Przy czym w sprawie znak: 5353.1.5.2021 przyjęto do transkrypcji rosyjski akt urodzenia przedłożony wraz z tłumaczeniem przysięgłym na język polski, w którym istnieją zapisy równorzędne imion i nazwisk cudzoziemców, głównie na podstawie paszportów i kart Polaka (nieprawidłowość). W związku z tym Kierownik USC w Olsztynie wyjaśnił, że „urzędowe tłumaczenia na język polski zawierają tłumaczenie imion i nazwisk z języka rosyjskiego na język polski oraz zapis imienia i nazwiska wg. transliteracji angielskiej (wynikającej z paszportu). Tłumacze przysięgli przy aktach ze wschodu każdorazowo wpisują zapisy imion i nazwisk cudzoziemców (osób zawierających małżeństwo) we wskazany sposób. W tym przypadku o wyborze wersji zapisu imienia i nazwiska zdecydowało oświadczenie wnioskodawcy złożone na wniosku o wpisanie aktu urodzenia i małżeństwa”. Trzeba jednak zauważyć, że taki sposób tłumaczenia imion i nazwisk jest niezgodny z art. 14 ust. 2 ustawy z dnia 25 listopada 2004 r. o zawodzie tłumacza przysięgłego (Dz. U. z 2019 r. poz. 1326). Przepis ten stanowi, że dokonując tłumaczenia imion i nazwisk z języków nieposługujących się alfabetem łaciński lub posługujących się innym systemem pisma, tłumacz dokonuje transliteracji lub transkrypcji tych imion i nazwisk na podstawie dokumentów podróży lub ich kopii, a w przypadku braku tych dokumentów dokonuje tłumaczenia zgodnie z regułami pisowni obowiązującymi w kraju, w którym został sporządzony tłumaczony dokument. A zatem zapisy równorzędne imion i nazwisk w tłumaczeniach dokumentów zagranicznych przedkładanych w sprawach rejestracji stanu cywilnego są niedopuszczalne.

W sprawie nr 5353.1.25.2021 nazwiska rodziców dziecka wpisano do aktu urodzenia nr 2862011/00/AU/2021/438247 niezgodnie z dokumentem zagranicznym (nieprawidłowość). Mianowicie nazwiska te wpisano identycznie jak nazwisko dziecka, chociaż w dokumencie źródłowym każde z nich jest zapisane inaczej (różne końcówki). Kierownik USC złożył wyjaśnienie do sprawy, jednak nie wskazał przyczyny błędu. Skutkiem nieprawidłowości była konieczność sprostowania aktu w zakresie nazwisk rodziców, co zostało dokonane przez Kierownika USC z urzędu w czasie kontroli.

Powyższe nieprawidłowości stanowią naruszenie zasad sporządzania aktów na podstawie dokumentu zagranicznego. Przyczyną powstania nieprawidłowości jest zbyt nieformalne podejście do załatwianych spraw w tym zakresie. Osobami odpowiedzialnymi za powstanie nieprawidłowości są kierownik (zastępca kierownika) urzędu stanu cywilnego dokonujący transkrypcji.

W sporządzonych aktach, w „Adnotacjach” prawidłowo wpisywana była informacja o podstawie wpisania aktu lub rejestracji zdarzenia. Akty zostały uzupełnione, dzięki czemu posiadają pełną moc dowodową. Pisownia nazw własnych zgodnie z żądaniem wnioskodawców była dostosowana do reguł pisowni polskiej na podstawie wcześniejszych aktów stanu cywilnego rodziców. W aktach dokumentowane było potwierdzenie odbioru odpisu aktu urodzenia po dokonanej czynności.

Poddane kontroli akty urodzenia sprawdzono również pod kątem obowiązków nałożonych na kierownika urzędu stanu cywilnego ustawą z 24 września 2010 r. o ewidencji ludności, (tekst jedn. Dz. U. z 2021 r., poz. 510 ze zm.) oraz obowiązku wynikającego z art. 20 ust. 2 Prasc.

We wszystkich objętych kontrolą przypadkach, zgodnie z art. 17 ust. pkt 1 oraz art. 29 ustawy o ewidencji ludności, Kierownik Urzędu Stanu Cywilnego w Olsztynie wystąpił o nadanie numeru PESEL oraz w większości spraw zameldował dzieci, dla których sporządził uprzednio akty urodzenia.

W 2 sprawach, po sporządzeniu aktów nr 2862011/00/AU/2020/079233 i 2862011/00/AU/2020/066721, dzieci nie zostały zameldowane z urzędu w trybie art. 29 ustawy o ewidencji ludności, pomimo że rodzice posiadali adresy zameldowania, a rejestracja odbywała się na podstawie protokołu w siedzibie urzędu (nieprawidłowość). Zgodnie z powołanym przepisem zameldowania w stosunku do dzieci obywateli polskich, urodzonych na terytorium RP, dokonuje z urzędu kierownik urzędu stanu cywilnego sporządzający akt urodzenia. Kierownik USC w Olsztynie wyjaśnił, że powodem niezameldowania dzieci były pomyłki pracowników sporządzających protokoły zgłoszenia urodzenia. Pracownicy byli przemęczeni i pracowali w ogromnym stresie. W tym czasie liczba zgłaszanych zgonów była dwukrotnie większa od liczby zgłoszeń w analogicznym okresie roku poprzedniego. Ponadto praca przebiegała wówczas w systemie dwuzmianowym od godz. 7.00 do 20.00. Skutkiem zaniechania jest brak informacji o adresie pobytu dziecka w ewidencji ludności. Osobami odpowiedzialnymi za powstanie nieprawidłowości są pracownicy przyjmujący zgłoszenie urodzenia dziecka w ww. sprawach.

Z kolei po sporządzeniu aktu nr 2862011/00/AU/2021/867336 dziecko zostało zameldowane z urzędu na adres pobytu stałego matki, pomimo że rodzice mieli różne adresy. W

dokumentacji sprawy nie zamieszczono oświadczenia osoby zgłaszającej urodzenie pod którym adresem należy dziecko zameldować (uchybiecie). Kierownik USC wyjaśnił, że „deklaracja meldunkowa została złożona ustnie przy zgłoszeniu urodzenia dziecka. Deklaracja nie stanowi akt zbiorowych w świetle ustawy Prawo o aktach stanu cywilnego”. Jednak w sytuacji, gdy rodzice mają różne adresy zameldowania, deklaracja meldunkowa ma istotne znaczenie dla prawidłowości czynności zameldowania, a zatem choćby dla celów dowodowych powinna być odnotowana w dokumentacji sprawy. Należy nadmienić, że zgodnie z zasadą pisemności wyrażoną w art. 14 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 735 ze zm.) (dalej k.p.a.) przebieg i sposób załatwienia sprawy powinny być utrwalone w formie pisemnej. Dotyczy to również ustnego załatwienia sprawy na warunkach określonych w art. 14 § 2 k.p.a., gdyż treść oraz istotne motywy takiego załatwienia powinny być utrwalone w aktach w formie protokołu lub podpisanej przez stronę adnotacji.

B. Małżeństwa

W okresie objętym kontrolą sporządzono 532 aktów małżeństw, z których 80 zostało poddanych kontroli. Akty małżeństwa sporządzono w terminie określonym w Prasc.

Oświadczenia o wstąpieniu w związek małżeński przyjęte w sposób określony w art. 1 § 1 k.r.o., Kierownik USC (Zastępca) przyjął w sposób prawidłowy, tak jak zapewnienia o braku okoliczności wyłączających zawarcie małżeństwa (czterdzieści dwa małżeństwa zawarte po złożeniu oświadczeń Kierownikowi lub Zastępcy Kierownika USC). Akty zostały sporządzone na podstawie protokołu przyjęcia oświadczeń o wstąpieniu w związek małżeński.

Osobom zamierzającym zawrzeć małżeństwo w sposób określony w art. 1 § 2 i 3 k.r.o. kierownik urzędu stanu cywilnego wydawał zaświadczenie stwierdzające brak okoliczności wyłączających zawarcie małżeństwa oraz treść i datę złożonych przed nim oświadczeń w sprawie nazwisk przyszłych małżonków i ich dzieci. Zaświadczenia wydawane były na podstawie art. 4¹ § 1 k.r.o. prawidłowo.

W przypadku ślubu konkordatowego akty małżeństw sporządzane były na podstawie zaświadczeń składanych przez duchownego Kierownikowi Urzędu Stanu Cywilnego. Na zaświadczeniach potwierdzana była data dostarczenia przez duchownego dokumentu do urzędu. Dokumenty te dostarczono do Urzędu Stanu Cywilnego w Olsztynie w terminie określonym w art. 8 § 3 k.r.o. Ustaleń w tym zakresie dokonano na podstawie 18 aktów.

Stwierdzono jednak uchybiecie dotyczące niewpisywania wszystkich danych przy akcie, np. brak kraju urodzenia małżonka/małżonki, brak numeru PESEL małżonka/małżonki, brak kraju zawarcia małżeństwa. W danych przy 3 aktach małżeństwa (2862011/00/AM/2020/939860,

2862011/00/AM/2020/723657, 2862011/00/AM/2020/379537) nie wpisano kraju urodzenia jednego z małżonków, co stanowiło uchybienie i nie wywołało skutków. W trakcie kontroli brakujące dane zostały uzupełnione.

Transkrypcja aktów małżeństwa do polskiego rejestru stanu cywilnego na podstawie art. 104 Prawa o aktach stanu cywilnego oraz rejestracja zdarzeń mających miejsce za granicą na podstawie art. 99 ww. ustawy dokonywana była bez zastrzeżeń. Ocena została dokonana na podstawie weryfikacji 20 aktów sporządzonych w powyżej opisany sposób. Oryginalne akty zagraniczne, które były podstawą wpisania do polskich ksiąg oraz ich tłumaczenie na język polski co do zasady włączane były do akt zbiorowych. W aktach, w „Adnotacjach” prawidłowo wpisywana była informacja o podstawie wpisania aktu lub rejestracji zdarzenia. Akty zostały uzupełnione, dzięki czemu posiadają pełną moc dowodową. Pisownia nazw własnych, zgodnie z żądaniem wnioskodawców została dostosowana do reguł pisowni polskiej.

W sprawie znak: 5353.2.3.2021 przyjęto do transkrypcji rosyjski akt małżeństwa przedłożony wraz z tłumaczeniem przysięgłym na język polski, w którym istnieją zapisy równorzędne imion i nazwisk cudzoziemców. Uwagi do sprawy identyczne jak w przypadku transkrypcji rosyjskiego aktu urodzenia znak: 5353.1.5.2021.

Natomiast w sprawie nr 5353.2.64.2020 (akt 2862011/00/AM/2020/287115) dokonano transkrypcji aktu małżeństwa z Wielkiej Brytanii, na wniosek obojga małżonków. W dacie urodzenia wpisano wiek małżonków 32 i 33 lata (uchybienie). Kierownik USC wyjaśnił, że w sprawie nr 5353.2.64.2020 na etapie sporządzania projektu aktu małżeństwa w trybie transkrypcji w systemie rejestrów państwowych – program „Źródło” wpisano „wiek” jednakże nie w rubryce „data urodzenia” lecz „wiek”. Istnieją w tym procesie dwie rubryki na etapie sporządzania projektu aktu. Jednakże z chwilą zapinowania aktu, automatycznie w dacie urodzenia pojawia się wiek. Natomiast data urodzenia małżonków została uzupełniona w formie wzmianki dodatkowej. Gdyby wiek był wpisany do aktu w dacie urodzenia, to kierownik usc musiałby sprostować akt w tym zakresie, a dokonał jego uzupełnienia. Są to zmiany systemowe, które pojawiły się w niedawnym czasie.

W ocenie kontrolujących pomimo, że w oryginalnym akcie zagranicznym był wskazany wiek małżonków w chwili zawarci małżeństwa, to informacji tej przy transkrypcji nie wpisuje się do aktu. Z art. 88 ust. 1 ustawy Prasc wprost wynika, jakie dane są wpisywane do aktu małżeństwa. Znaczenia nie ma przy tym, iż powyższy akt małżeństwa powstał na podstawie transkrypcji. Pomimo, że kierownik urzędu stanu cywilnego uzupełnił transkrybowany akt małżeństwa o dane dot. dat urodzenia małżonków, to wpisanie wieku przy sporządzaniu aktu było działaniem niewłaściwym.

Ustalono, że prawidłowo sporządzono akty w przypadku małżeństw zawartych między obywatelami Polski a cudzoziemcami. Obywatele państw obcych zgodnie z art. 79 ust. 1 Prasc złożyli zapewnienia o braku przeszkód do zawarcia związku małżeńskiego oraz przedłożyli zaświadczenia o zdolności prawnej do zawarcia związku małżeńskiego wydane zgodnie z ich prawem ojczystym lub zwolnienie sądu z przedłożenia takiego dokumentu, a także odpisy aktów urodzenia lub małżeństwa z adnotacją potwierdzającą ustanie poprzedniego małżeństwa. Przedłożone zaświadczenia miały prawidłową treść i uwzględniały wszystkie okoliczności przewidziane w Prasc.

Badaniem objęto również dwadzieścia oświadczeń przyjętych na podstawie art. 59 k.r.o., od małżonka rozwiedzionego, o powrocie do nazwiska noszonego przed zawarciem małżeństwa. Oświadczenia zostały przyjęte prawidłowo, przed upływem trzech miesięcy od uprawomocnienia się wyroku rozwodowego. Z czynności sporządzono protokół zawierający wymagane elementy, który został podpisany przez rozwiedzionego małżonka i Kierownika (Zastępcę Kierownika) Urzędu Stanu Cywilnego.

Zaświadczenia o możliwości zawarcia związku małżeńskiego za granicą wydawane były w sposób prawidłowy (sprawdzono na podstawie 8 spraw).

W badanych sprawach stwierdzono uchybienia mające wpływ na referencyjność rejestru PESEL. Ustalono, że dokonując czynności z zakresu rejestracji stanu cywilnego w sprawie dot. aktu nr 2862011/00/AM/2021/693096 kierownik USC nie weryfikował danych osób zawartych w rejestrze PESEL. Zgodnie z art. 21 ust. 2 ustawy Prasc „Dokonując czynności z zakresu rejestracji stanu cywilnego, kierownik urzędu stanu cywilnego, za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, dokonuje sprawdzenia danych zawartych w PESEL.” Oznacza to, że jeśli kierownik USC stwierdzi w rejestrze PESEL braki danych lub ich niezgodność, to powinien podjąć czynności skutkujące zasileniem rejestru PESEL o prawidłowe lub brakujące dane. W powyższej sprawie kierownik USC nie podjął jednak czynności uzupełnienia brakujących danych wynikających ze sporządzonego dla współmałżonka przez USC Olsztyn aktu urodzenia. Ustalono, że na etapie składania wyjaśnień rekord osoby w PESEL został uzupełniony.

Ponadto w sprawie nr USC.5353.2.1.2021 (dot. aktu nr 2862011/00/AM/2021/711104) po dokonaniu transkrypcji aktu małżeństwa kierownik USC nie weryfikował, czy dane dotyczące małżeństwa zostały poprawnie zapisane w rekordach małżonków (uchybiecie). Stwierdzono, że ww. sprawie w rejestrze PESEL w rekordzie męża brakowało nazwiska rodzowego małżonki. Dane te znajdowały się w akcie i powinny zostać odnotowane również w rejestrze PESEL. W wyjaśnieniach do kontroli kierownik USC wskazał, iż brakujące w rejestrze PESEL dane zostały uzupełnione.

C. Zgony

W okresie objętym kontrolą sporządzono 3197 aktów zgonu, z czego kontroli poddano 248 aktów. Ustalono, że w ramach bieżącej rejestracji stanu cywilnego (240 aktów), akty zgonu zostały sporządzone w terminie określonym w art. 92 Prasc, na podstawie karty zgonu oraz protokołu zgłoszenia zgonu.

W dziewięciu przypadkach zgon został zgłoszony przez prawidłowo umocowanego pełnomocnika osoby lub podmiotu zobowiązanego do zgłoszenia zgonu.

W jednej sprawie akt zgonu (nr 2862011/00/AZ/2020/824521) sporządzono na podstawie zgłoszenia dokonanego przez pełnomocnika córki osoby zmarłej. Do akt zbiorowych załączono jedynie wydruk fotokopii pełnomocnictwa sporządzonego na piśmie, przesłanej do urzędu pocztą elektroniczną. Do akt sprawy nie został dołączony oryginał lub urzędowo poświadczony odpis pełnomocnictwa, jak tego wymagał przepis art. 33 § 3 k.p.a. w związku z art. 12 ust. 1 Prasc (nieprawidłowość). Kierownik USC wyjaśnił, że powodem przyjęcia zgłoszenia zgonu od osoby nie dysponującej właściwym dokumentem pełnomocnictwa była okoliczność, że „jedyne dziecko rodziny (córka zmarłego) w chwili sporządzenia aktu zgonu przebywała w Kanadzie. Zaś osoba, której akt dotyczy, zmarła na COVID-19 i lekarz sporządzający kartę zgonu zaznaczył, że zgon nastąpił z powodu choroby zakaźnej”. Skutkiem nieprawidłowości było zarejestrowanie zdarzenia na podstawie zgłoszenia obarczonego brakiem formalnym. Osobą odpowiedzialną za powstanie nieprawidłowości była osoba rejestrująca zgon.

W przypiskach o urodzeniu dołączonych do aktów zgonu nr 2862011/00/AZ/2020/873143 i 2862011/00/AZ/2020/871287 przez omyłkę błędnie oznaczono USC sporządzające akty urodzenia (wpisano kody TERYT gmin zamiast nazwę urzędu), co stanowiło uchybienie i nie wywołało negatywnych skutków. W czasie kontroli przypiski o urodzeniu zostały usunięte i dodane ponownie w sposób prawidłowy.

Równocześnie ustalono, że transkrypcja aktów zgonów do rejestru stanu cywilnego, na podstawie art. 104 Prasc, co do zasady, dokonywana była bez zastrzeżeń (sprawdzono na podstawie 8 aktów sporządzonych w powyżej opisanym sposobie). Oryginalne akty zagraniczne, które były podstawą wpisania do polskiego rejestru oraz ich tłumaczenie na język polski włączane były do akt zbiorowych. W aktach, w „Adnotacjach” prawidłowo wpisywana była informacja o podstawie wpisania aktu. Akty zostały uzupełnione, dzięki czemu posiadają pełną moc dowodową.

W sprawie znak: 5353.3.1.2021 po dokonaniu transkrypcji zagranicznego dokumentu potwierdzającego zgon, odpis zupełny aktu zgonu wydano osobie, która została wskazana

przez wnioskodawcę jako upoważniona do odbioru w piśmie przesyłanym do USC pocztą elektroniczną, nie uwierzytelnionym podpisem elektronicznym. Taki sposób złożenia pisma był niezgodny z art. 63 § 1 k.p.a., który w brzmieniu obowiązującym w czasie załatwienia sprawy dopuszczał wnoszenie pism za pomocą innych środków komunikacji elektronicznej przez elektroniczną skrzynkę podawczą organu administracji publicznej utworzoną na podstawie ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne. Kierownik USC w Olsztynie wyjaśnił, że „wnioskodawca został powiadomiony aby do akt sprawy przesał oryginał upoważnienia do odbioru aktu zgonu, który po jego otrzymaniu zostanie włączony do akt zbiorowych zgonu”. Trzeba jednak zauważyć, że oryginalny dokument upoważnienia nie został dostany do akt zbiorowych, a więc brak formalny pisma nie został do czasu kontroli uzupełniony (nieprawidłowość). Ponadto Kierownik USC wskazał, że osoba odbierająca akt zgonu nie była pełnomocnikiem wnioskodawcy, lecz tylko osobą upoważnioną do odbioru aktu zgonu po jego transkrypcji. Z tym stanowiskiem nie można się zgodzić. Z art. 105 ust. 2 Prasc wynika, że kierownik USC, który dokonał transkrypcji, wydaje wnioskodawcy odpis zupełny aktu stanu cywilnego. Doręczenie pisma powinno nastąpić na zasadach określonych w k.p.a. Biorąc pod uwagę, że doręczenie odpisu w tej sprawie nastąpiło w siedzibie organu, odpis mógł być wydany tylko do rąk wnioskodawcy albo jego prawidłowo umocowanego przedstawiciela, w tym pełnomocnika do doręczeń. Skutkiem nieprawidłowości było wydanie dokumentu osobie nieupoważnionej. Osobą odpowiedzialną za powstanie nieprawidłowości była osoba rejestrująca zdarzenia.

Nadmienić należy, że udostępniony dla klientów przez USC formularz wniosku o wpisanie do rejestru stanu cywilnego w drodze transkrypcji zagranicznego dokumentu stanu cywilnego nie zawiera pouczenia o obowiązku wykazania interesu prawnego, gdy o transkrypcję ubiega się inna osoba niż ta, której dotyczy zdarzenie, lub interesu faktycznego w transkrypcji dokumentu potwierdzającego zgon, ani nie zawiera miejsca na uzasadnienie wniosku. Dlatego w takich przypadkach są składane wnioski niekompletne, które wymagają uzupełnienia. Przykładowo w sprawach nr 5353.3.1.2021 i 5353.3.3.2021 (transkrypcja aktów zgonu) wnioski wpłynęły pocztą, a wyjaśnienie interesu faktycznego nastąpiło w rozmowie telefonicznej kierownika USC z wnioskodawcami. Z czynności tych sporządzono notatki. Taki sposób wyjaśnienia zaistnienia przesłanki niezbędnej do dokonania transkrypcji jest nieodpowiedni, ponieważ wnioskodawca powinien wykazać interes faktyczny w formie pisemnej, poprzez uzasadnienie wniosku albo złożenie stosownego pisma.

3. Zmiany w aktach stanu cywilnego

W okresie objętym kontrolą wykonano łącznie 603 czynności materialno-techniczne na podstawie Prasc nieskutkujące sporządzeniem aktu stanu cywilnego, tj. sprostowania

i uzupełniania aktu (teczka USC.5352.1.). USC w Olsztynie nie ewidencjonuje spraw wynikających z art. 39a oraz art. 127a Prasc (unieważnienie aktu), dlatego sprawy z tego zakresu nie zostały poddane kontroli. Z tego względu kontroli poddano 18 czynności sprostowania aktu (art. 35 Prasc) oraz 42 czynności uzupełnienia aktu (art. 37 Prasc). Kontrolujący zwracają jednak uwagę, iż sprawy dotyczące unieważnienia aktów stanu cywilnego powinny być również ewidencjonowane w tezcze 5352.

Z badanej próby wynika, iż zmiany w aktach stanu cywilnego dokonywane były, co do zasady prawidłowo i we wszystkich zbadanych sprawach do aktów zostały dołączone stosowne wzmianki dodatkowe. Podstawę sprostowania lub uzupełnienia aktów stanowiły inne wcześniejsze polskie lub zagraniczne akty stanu cywilnego.

Stwierdzono, że w sprawie nr 5352.1.250.2021 (dot. aktu nr 2862011/00/AU/1954/103924) po sprostowaniu w akcie urodzenia nazwiska rodzowego matki, nie zaktualizowanych danych w rejestrze PESEL. Z wyjaśnień Kierownika USC wynika, iż „sprostowanie dotyczyło nazwiska rodzowego matki, co powinno być zaciągnięte przy sprostowaniu do rejestru PESEL. Nieścisłość ta została usunięta w rejestrze PESEL.” Powyższe stanowiło uchybienie. Dokonując zmian w aktach stanu cywilnego Kierownik USC powinien każdorazowo weryfikować, czy zmiana danych została poprawnie naniesiona do rejestru PESEL. Obowiązkiem kierownika USC jest nie tylko dbałość o prawidłową rejestrację w rejestrze BUSC, ale także o referencyjność rejestru PESEL w zakresie danych wynikających z aktów stanu cywilnego.

4. Wydawanie odpisów aktów stanu cywilnego oraz zaświadczeń w zakresie rejestracji stanu cywilnego.

W okresie objętym kontrolą złożono 14 665 wniosków o wydanie odpisu aktu stanu cywilnego, z czego kontroli poddano 200 wybranych spraw.

Kierownik Urzędu Stanu Cywilnego w Olsztynie upoważnił pracowników Urzędu Stanu Cywilnego w Olsztynie Pana Miłosza Andrzejewskiego, Panią Magdalenę Heliak, Panią Beatę Jaczyńską, Panią Marzenę Kapłon, Panią Małgorzatę Kucińską, Panią Agnieszkę Nawotczyńską, Panią Katarzynę Świdorską, Panią Aldonę Ulewicz, Panią Zofię Bugajewską, Panią Małgorzatę Czaus między innymi do wydawania odpisów aktów stanu cywilnego i zaświadczeń o zamieszczonych lub niezamieszczonych w rejestrze stanu cywilnego danych dotyczących wskazanej osoby – upoważnienia wydane zostały na podstawie art. 10 ust. 1 Prasc.

W zbadanych sprawach odpisy zupełne, skrócone oraz wielojęzyczne aktów wydane zostały co do zasady podmiotom uprawnionym, określonym w art. 45 ust. 1 Prasc. Odpisy adresowane do osób fizycznych były wydawane w dniu złożenia wniosku, ewentualnie wysyłane za zwrotnym potwierdzeniem odbioru, doręczane za pośrednictwem gońca, jeśli adresat wskazał adres do korespondencji na terenie miasta Olsztyna lub na elektroniczną skrzynkę podawczą wnioskodawcy, o ile wniosek złożono w formie dokumentu elektronicznego. Jednakże w sprawie znak: USC.5362.1.2930.2021 odpis aktu wydano bez pokwitowania odbioru, co stanowiło naruszenie art. 46 § 1 k.p.a. w związku z art. 12 ust. 1 Prasc (nieprawidłowość). Kierownik USC wyjaśnił, że odpis został wydany w dniu złożenia wniosku przez pracownika USC (sekretariat), wspomagającego stanowisko ds. archiwum w przypadku dużej ilości wniosków. Na wniosku znajduje się stosowna adnotacja. Skutkiem jest brak wymaganego prawem dokumentu potwierdzającego doręczenie dokumentu. Osobą odpowiedzialną za powstanie nieprawidłowości był pracownik wydający odpis.

Stwierdzono także, że wnioskując o wydanie odpisu osobiście wnioskodawca składał podpis pod wnioskiem. W aktach sprawy nie ma odrębnego pokwitowania odbioru odpisu. Z wyjaśnień jednostki kontrolowanej wynika, iż podpis na wniosku o wydanie odpisu jest zarazem potwierdzeniem jego otrzymania. Powyższe, w ocenie kontrolujących jest niezgodne z powołanym wyżej przepisem art. 46 § 1 k.p.a. Wydanie odpisu jest sprawą, która kończy się jego doręczeniem wnioskodawcy za pokwitowaniem. Podpis na wniosku o wydanie odpisu nie jest równoznaczny z potwierdzeniem odbioru dokumentu.

Ustalono, iż 73 wnioski o wydanie odpisu aktu stanu cywilnego zostały załatwione po terminie 7 lub 10 dni roboczych od dnia wpływu wniosku (nieprawidłowość). Jak wyjaśnił Kierownik USC w Olsztynie opóźnienia w załatwieniu tych spraw (...) spowodowane były przede wszystkim przyczynami powszechnie znanymi w tym czasie - ogłoszony przez Rząd RP stan epidemii, zamknięcie Urzędu Stanu Cywilnego w Olsztynie dla interesantów, a także braki kadrowe spowodowane kwarantannami, zwolnieniami lekarskimi, pracą na dwie zmiany. Dodatkową przyczyną przedmiotowych opóźnień była konieczność załatwiania spraw wyłącznie korespondencyjnie. Rejestracja, obsługa spraw, wysyłka korespondencji w Urzędzie Miasta odbywa się wyłącznie za pośrednictwem systemu mDok i problemy z szybkością działania tego systemu oraz jego awaryjność ma bezpośredni wpływ na sprawność obsługi interesanta zarówno bezpośredniej jak i korespondencyjnej. Od roku 2019 obserwowany jest znaczący wzrost wniosków składanych drogą korespondencyjną (rok 2019 – 3200, rok 2020 – 4657, rok 2021 na dzień 9 grudnia – 5600) to również wpływa na szybkość realizacji wniosków, gdyż ze względu na brak możliwości uzyskania dodatkowych niezbędnych dla sprawnego funkcjonowania usc etatów na stanowisku zajmującym się korespondencją krajową zatrudniona jest tylko jedna osoba zajmująca się również sprawami archiwum usc (...).

Stwierdzona nieprawidłowość skutkowała niezakończaniem spraw w terminie, co przenosiło się na uprawnienie wnioskodawców do otrzymania żądanego dokumentu w ustawowym terminie. Osobami odpowiedzialnymi za jej powstanie są osoby odpowiedzialne w Urzędzie Miasta za organizację pracy, w tym przydział etatów, oraz za obieg korespondencji elektronicznej. Na powstanie nieprawidłowości miał wpływ fakt zbyt małej liczby pracowników zatrudnionych w Urzędzie Stanu Cywilnego w Olsztynie, jak również przyczyny niezależne od osób odpowiedzialnych za realizację zadań, tj. trwający stan epidemii i związana z nim zwiększona ilość obsługi zgonów. Z tych względów nieprawidłowość ta nie będzie brana pod uwagę przy ogólnej ocenie jednostki.

W sprawie znak: USC.5362.1.2780.2020 wydano odpis aktu zgonu pomimo, że wnioskodawca nie wykazał interesu prawnego powołanego we wniosku (konieczność udokumentowania przesłanki umorzenia postępowania egzekucyjnego dotyczącego dochodzonej należności o charakterze cywilnoprawnym), tj. nie przedstawił dokumentów potwierdzających ten interes (nieprawidłowość). Odnośnie do sprawy Kierownik USC wyjaśnił: „Uznano że wnioskodawca realizuje zadania publiczne z zakresu ochrony zdrowia publicznego”. Należy w związku z tym wskazać, że wnioskodawcą był szpital działający w formie samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej, a więc jednostka organizacyjna, której działalność polega na udzielaniu świadczeń zdrowotnych. Tego rodzaju jednostki nie zostały jednak wymienione wprost w art. 45 ust. 1 Prasc jako podmioty uprawnione do uzyskania odpisu aktu stanu cywilnego, a zatem przesłanką wydania odpisu w sprawie mogło być wyłącznie wykazanie przez wnioskodawcę interesu prawnego. Przy czym użyty w ww. przepisie termin „wykazać”, powinien być rozumiany jako równoważny udowodnieniu, przedstawieniu faktów, na które zainteresowany się powołuje, w sposób sprawdzalny, dający się zweryfikować i potwierdzić. Skutkiem nieprawidłowości było wydanie odpisu aktu zgonu podmiotowi, który nie wykazał (nie udowodnił) uprawnienia do jego uzyskania.

W sprawie znak: USC.5362.1.2950.2020 wystosowano do wnioskodawcy pismo z prośbą o złożenie wniosku spełniającego wymogi formalne, informując jednocześnie, że „dokumenty zostaną przesłane po złożeniu prawidłowego wniosku”. Jednak przesłany przez ePUAP wniosek, stanowiący załącznik do pisma w formacie xml podpisanego elektronicznie, zawierał wszystkie dane niezbędne do jego rozpatrzenia, w tym oznaczenie wnioskodawcy, wskazanie przeznaczenia odpisu aktu, określenie rodzaju aktu oraz dane identyfikujące osobę, której akt dotyczy (nieprawidłowość). Kierownik USC złożył do sprawy obszerne wyjaśnienia, wskazując, że: „wniosek budził wątpliwości co do jego prawidłowości i odbiegał od standardowych, stosowanych dotąd przez oddział ZUS w Olsztynie. Oddział ten stosuje niezmiennie od lat ujednolicony i niezmienny wzór wniosku o wydanie aktu stanu cywilnego. Tymczasem wniosek, o którym mowa mimo iż był prawidłowy pod względem

wymagań, nie zawierał numeru sprawy, nagłówek i danych identyfikacyjnych adresata, zaś załącznik wyglądał jak wydruk z niezidentyfikowanego wzornika. Powyższe braki wzbudziły wątpliwości, które stały się powodem wezwania do ponownego złożenia wniosku. Ostrożność podyktowana została obawą o możliwość wydania chronionych dokumentów osobom nieuprawnionym, co w świetle nie zawsze prawidłowo działających cyfrowych serwisów rządowych, ich awarii, ataków hakerskich oraz raportowanych nieprawidłowości w zakresie przestrzegania rygorów dostępu do danych do logowania np. na platformę ePUAP w wielu instytucjach jest prawdopodobne. W związku z powyższym wystosowano pismo z prośbą do wnioskodawcy o ponowne złożenie wniosku, weryfikując w międzyczasie okoliczności towarzyszące tej sprawie uznając, że dopełnienie staranności podczas udostępniania danych chronionych winno mieć priorytet nad bezrefleksyjnym przestrzeganiem procedur”. Jednocześnie Kierownik USC wskazał, że wystosowane do wnioskodawcy pismo nie miało charakteru wezwania, dlatego nie zawierało pouczenia o treści art. 64 § 2 k.p.a.

Odnosząc się do powyższych wyjaśnień należy zauważyć, że przedmiotowy wniosek został złożony w postaci elektronicznej, a nie jak „standardowe” wnioski o wydanie odpisu aktu składane przez ZUS Oddział w Olsztynie – w postaci papierowej. We wniosku wskazano, że o odpis ubiega się ZUS (nie wskazano oddziału). Autentyczność pochodzenia wniosku należało sprawdzić poprzez weryfikację informacji o nadawcy dokumentu (nazwy, identyfikatora) zawartej w UPP oraz weryfikację podpisu elektronicznego, którym został opatrzony przesyłany dokument. Z dokumentacji sprawy oraz złożonych przez Kierownika USC wyjaśnień nie wynika, aby takie czynności zostały wykonane. Ponadto we wniosku wskazano, że ZUS ubiega się o odpis aktu w trybie ustalonym z MSWiA, a dokument jest niezbędny w celu ustalenia prawa i wypłaty zasiłku macierzyńskiego/pogrzebowego. Wskazano również dane identyfikacyjne osoby wnioskującej o zasiłek. O takim trybie wnioskowania o wydanie odpisu aktu bezpośrednio przez ZUS, za pośrednictwem platformy ePUAP, bez angażowania w tę czynność osób zainteresowanych otrzymaniem zasiłku, obowiązującym tymczasowo (w czasie stanu epidemii) i uzgodnionym z MSWiA, zostały poinformowane wszystkie USC w woj. warmińsko-mazurskim pismem z 27 kwietnia 2020 r. nr SO-III.6234.28.2020.MJ. Nadmienić należy, że w sprawach wydawania odpisów aktów, w kwestiach nieuregulowanych w Prasc, mają zastosowania przepisy k.p.a. Zatem w razie dokonania oceny, że wniosek jest złożony niepoprawnie, zawiera braki uniemożliwiające jego rozpatrzenie, organ powinien wystosować wezwanie w oparciu o właściwą postawę prawną (art. 50 § 1, 64 § 2 lub art. 261 § 1 k.p.a.) i pouczając o odpowiednim skutku prawnym w przypadku niezastosowania się do wezwania. Skutkiem nieprawidłowości było niezasadne uchylenie się od merytorycznego załatwienia sprawy.

W sprawie znak: USC.5362.1.3130.2020 wezwanie do wskazania przeznaczenia odpisów

(w celu ustalenia, czy powinny być wydane odpłatnie) wystosowano do wnioskodawcy dopiero 21 dni po złożeniu wniosku, a kolejne wezwanie do przestania dowodu uiszczenia opłaty skarbowej – po 17 dniach od dnia złożenia wyjaśnień przez wnioskodawcę, co skutkowało nieterminowym załatwieniem sprawy (nieprawidłowość). Kierownik USC wyjaśnił, że: „Opóźnienia, o których mowa, spowodowane były przede wszystkim przyczynami powszechnie znanymi w tym czasie - ogłoszony przez Rząd RP stan epidemii, zamknięcie Urzędu Stanu Cywilnego w Olsztynie dla interesantów, a także braki kadrowe spowodowane kwarantannami, zwolnieniami lekarskimi, pracą na dwie zmiany. Dodatkową przyczyną przedmiotowych opóźnień była konieczność załatwiania spraw wyłącznie korespondencyjnie. Rejestracja, obsługa spraw, wysyłka korespondencji w Urzędzie Miasta odbywa się wyłącznie za pośrednictwem systemu mDok i problemy z szybkością działania tego systemu oraz jego awaryjność ma bezpośredni wpływ na sprawność obsługi interesanta zarówno bezpośredniej jak i korespondencyjnej”. Nadmienić należy, że w wezwaniu do uiszczenia opłaty skarbowej powołano art. 64 § 2 k.p.a. dotyczący usuwania braków formalnych podania, a nie przepisy art. 261 § 1 i 2 k.p.a., które odnoszą się do usuwania braków podania w zakresie należnej opłaty, jak to miało miejsce w przedmiotowej sprawie. Aczkolwiek błąd ten nie wywołał skutków, ponieważ wnioskodawca uiszczył stosowną opłatę skarbową i wniosek został rozpatrzony co do istoty poprzez wydanie żądanego odpisu aktu.

W sprawie nr USC.5362.2.50.2021 wydano odpis aktu zgonu osobie (pełnomocnikowi) mającemu upoważnienie wyłącznie do zgłoszenia zgonu. Poza odpisem wydanym z urzędu po czynności zgłoszenia zgonu, pełnomocnik otrzymał drugi egzemplarz odpisu aktu (na wniosek). Powyższe stanowi nieprawidłowość. Osoba nie wykazała interesu prawnego i nie był upoważniona do uzyskania kolejnego odpisu aktu zgonu, który wydano na wniosek. Kierownik USC wyjaśnił, iż w komentarzach do ustawy – Prawo o aktach stanu cywilnego, osoba, która zgłosiła zgon nie musi wykazywać interesu prawnego lub faktycznego w uzyskaniu odpisu”. W ocenie kontrolujących, jeśli osoba dokonuje zgłoszenia zgonu w imieniu osób uprawnionych, to nie ma automatycznie interesu prawnego w uzyskiwaniu odpisów aktu zgonu na wniosek.

Osobami odpowiedzialnymi za powstanie powyższych nieprawidłowości są pracownicy prowadzący sprawy lub wydający odpisy aktów stanu cywilnego w opisanych sprawach.

W trakcie kontroli nie stwierdzono naruszenia Konwencji Nr 16 z dnia 8 września 1976 r. dotyczącej wydawania wielojęzycznych odpisów skróconych aktów stanu cywilnego (Dz. U. 2004 r., Nr 166, poz. 1735).

Kontrolą objęto również 12 wniosków o wydanie zaświadczenia o stanie cywilnym. Zaświadczenia zostały wydane na podstawie prawidłowo wypełnionych wniosków. Odbiór

zaświadczeń został prawidłowo kwitowany na wniosku lub przesłany był na adres wskazany przez wnioskodawcę.

5. Przenoszenie aktów z ksiąg stanu cywilnego do rejestru stanu cywilnego

W okresie objętym kontrolą przeniesiono 10 679 aktów do rejestru stanu cywilnego, z czego kontroli poddano 200 aktów. Ustalono, że co do zasady akty zostały przeniesione prawidłowo, tj. do rejestru stanu cywilnego została przeniesiona cała treść aktu wraz ze wzmiankami dodatkowymi oraz przypiskami. W dotychczasowych aktach w księgach naniesiono wzmianki o ich przeniesieniu do rejestru stanu cywilnego.

Kierownik Urzędu Stanu Cywilnego upoważnił pracowników Urzędu Stanu Cywilnego w Olsztynie Panią Magdalenę Heliak, Panią Beatę Jaczyńską, Panią Marzenę Kapłon, Panią Małgorzatę Kucińską, Panią Agnieszkę Nawotczyńską, Panią Zofię Bugajewską, Panią Małgorzatę Czaus między innymi do przenoszenia aktów stanu cywilnego do rejestru stanu cywilnego oraz do nanoszenia wzmianek dodatkowych w księdze o przeniesieniu aktu do rejestru stanu cywilnego – upoważnienia wydane zostało na podstawie art. 124a ustawy Prawo o aktach stanu cywilnego.

W 5 przypadkach akty stanu cywilnego zostały przeniesione do rejestru niezgodnie z zapisami w aktach sporządzonych papierowo w zakresie:

- imienia i nazwiska osoby zgłaszającej (akty nr 2862011/00/AU/1948/464311 i 2862011/00/AU/1980/682018),
- miejsca urodzenia matki (akt nr 2862011/00/AU/1968/777973),
- błędnego wskazania danych świadków (akt nr 2862011/00/AM/2013/721193),
- błędnego wpisania nazwiska świadka (akt nr 2862011/00/AM/1964/395292),
- daty sporządzenia aktu urodzenia (akt nr 2862011/00AU/1996/692743) co skutkowało koniecznością unieważnienia aktu i ponownego jego przeniesienia do rejestru stanu cywilnego. W trakcie kontroli akt został ponownie przeniesiony do rejestru, a osobie, której wydano odpis z unieważnionego aktu wydano odpis z prawidłowo zmigrowanego aktu.

Skutkiem nieprawidłowości jest konieczność unieważnienia ww. aktów oraz ponownego przeniesienia treści aktów z ksiąg do rejestru, co wynika z art. 127a ust. 1 Prasc. Powołany przepis wskazuje, że jeżeli z przyczyn technicznych lub w wyniku niewłaściwego zastosowania funkcjonalności rejestru stanu cywilnego albo na skutek omyłki pisarskiej błędnie przeniesiono do rejestru stanu cywilnego akt stanu cywilnego, sporządzony przed dniem wejścia w życie ustawy, kierownik urzędu stanu cywilnego, który dokonał błędnego

przeniesienia, unieważnia z urzędu akt w formie czynności materialno-technicznej, dołączając do aktu wzmiankę dodatkową o jego unieważnieniu. Z unieważnionego aktu stanu cywilnego nie wydaje się odpisów. Dodać należy, że w wyjaśnieniach złożonych do kontroli Kierownik USC w Olsztynie nie wskazał przyczyn błędnej migracji ww. aktów, ale okoliczności wskazują, że były to omyłki pisarskie. Podał, że 17 grudnia 2021 r. pierwszy z wymienionych wyżej aktów został unieważniony i ponownie zmigrowany. Natomiast dwa akty zostały sprostowane. Sprostowanie jest działaniem niezgodnym z art. 127a ust. 1 Prasc, który wymaga unieważnienia błędnie przeniesionego aktu.

Błędna migracja aktów stanu cywilnego skutkuje zasileniem rejestru stanu cywilnego w akty o niewłaściwej treści, tj. nieodzwierciedlających stanu faktycznego z ksiąg stanu cywilnego, prowadzonych do 28 lutego 2015 r. Przyczyną powstania nieprawidłowości jest duża ilość spraw załatwiana w USC w Olsztynie, a tym samym praca w dużym tempie i wiążące się z tym większe prawdopodobieństwo popełnienia błędu. Osobami odpowiedzialnymi za powstanie nieprawidłowości są osoby przenoszące akty do rejestru stanu cywilnego.

Ponadto stwierdzono również, że w dwóch przypadkach do zmigrowanych aktów małżeństwa nie zostały wpisane przypiski dotyczące aktów urodzenia małżonków (uchybiecie). Jak wyjaśnił Kierownik USC „w akcie małżeństwa nr 2862011/00/AM/1950/910556 brakuje przypisków o urodzeniu męża i żony, ponieważ miejscowości urodzeń są wpisane ręcznie, nieczytelne i dotyczą parafii rzymsko-katolickich. W akcie małżeństwa nr 2862011/00/AM/1948/533419 przypiski o urodzeniu obydwu małżonków oraz ich zgonów zostały dodane do aktu w dniu 17.12.2021r.” O ile w pierwszym przypadku można zgodzić się, iż nazwa miejscowości wskazanych parafii jest rzeczywiście mało czytelna, o tyle w drugim przypadku przypiski powinny być odzwierciedlone w akcie bezpośrednio w trakcie migracji. Błędna jest również praktyka przyjęta w tym przypadku, bowiem po stwierdzeniu błędu przy przenoszeniu aktu z księgi papierowej do rejestru stanu cywilnego, akt ten powinien być unieważniony na podstawie art. 127a Prasc, a następnie prawidłowo zmigrowany do rejestru stanu cywilnego.

6. Stosowanie ustawy z dnia 17 października 2008 r. o zmianie imienia i nazwiska

W okresie objętym kontrolą wydano 270 decyzji na podstawie ustawy o zmianie imienia i nazwiska, z czego kontroli poddano 28 wybranych spraw.

W analizowanych sprawach postępowanie zostało przeprowadzone prawidłowo, a zebrany materiał dowodowy należy uznać za wyczerpujący. Wnioskujący o zmianę imienia lub nazwiska złożyli obszernie wyjaśnienia. Sprawy rozpatrywane były na podstawie kompletnych wniosków. Wydane decyzje zawierały elementy obligatoryjne wymienione w art. 107 § 1 k.p.a., z wyjątkiem uzasadnienia faktycznego i prawnego, od którego odstąpiono na

podstawie art. 107 § 4 k.p.a.

Stwierdzono jednak, że w podstawie prawnej wydanych decyzji powoływano nieaktualny publikator ustawy o zmianie imienia i nazwiska, tj. tekst jednolity tej ustawy z 2016 r. oraz nieaktualny publikator k.p.a., tj. tekst jednolity z 2018 r. (uchybiecie).

Ustalono również, że decyzje o zmianie imienia lub nazwiska zostały przesłane do USC, w których były sporządzone akty urodzenia lub małżeństwa, nie tylko za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, w którym jest prowadzony rejestr stanu cywilnego, jak tego wymaga art. 13 ust. 1 ustawy o zmianie imienia lub nazwiska, ale również w postaci papierowej, pocztą poleconą za potwierdzeniem odbioru. Kierownik USC w Olsztynie wyjaśnił, że „każdorazowo realizuje obowiązek przesyłania decyzji za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, w którym jest prowadzony rejestr stanu cywilnego, jednakże z powodu złych doświadczeń związanych z niezrealizowaniem zleceń z systemu przez wiele, szczególnie małych urzędów, decyzje wysyłane są dodatkowo w formie papierowej za zwrotnym potwierdzeniem odbioru”. Takie działanie nie znajduje jednak umocowania w obowiązujących przepisach prawa, a ponadto generuje dodatkowe koszty związane z przesyłką pocztową. Trzeba też wskazać na treść art. 4 ust. 2 Prasc, który stanowi, że organy administracji publicznej przekazują urzędom stanu cywilnego odpisy decyzji administracyjnych mających wpływ na treść lub ważność aktu stanu cywilnego w terminie 7 dni od dnia, w którym decyzja stała się ostateczna, z wyjątkiem decyzji administracyjnych o zmianie imienia lub nazwiska, które są przekazywane w trybie ustawy z dnia 17 października 2008 r. o zmianie imienia i nazwiska.

Z ustaleń kontroli wynika, że do aktów dodano stosowne wzmianki o zmianach imienia lub nazwiska wynikających z decyzji Kierownika USC. Rejestr PESEL w większości spraw został również prawidłowo zaktualizowany. Przy czym dokonując zmian nazwiska dzieci kierownik/zastępca kierownika urzędu stanu cywilnego w dwóch przypadkach (akt nr 2862011/00/AU/2009/564676 oraz nr 2862011/00/AU/2012/463025) dokonał rejestracji zmian nazwiska w rekordach PESEL bez zachowania dotychczasowego nazwiska w historii zmiany nazwisk. Historia zmiany nazwiska w obu przypadkach została uzupełniona na etapie kontroli. Stanowiło to uchybiecie, które miało wpływ na referencyjność rejestru państwowego. Osobą odpowiedzialną za powyższe był kierownik (zastępca) urzędu stanu cywilnego realizujący sprawę, który nie dokonał weryfikacji rekordów PESEL małoletnich po naniesieniu zmian w aktach stanu cywilnego.

W sprawie znak: USC.5355.85.2021 we wzmiance o zmianie nazwiska dziecka wpisanej do aktu urodzenia wskazano, że decyzja o zmianie podlega wykonaniu z dniem 28.10.2020 r. Decyzja została jednak doręczona wnioskodawczyni (matce dziecka) dopiero w dniu

29.10.2020 r., a zatem dopiero od tej daty decyzja podlegała wykonaniu (uchybiecie). Kierownik USC w Olsztynie wyjaśnił, że: „decyzja została doręczona przez gońca zatrudnionego w UM Olsztyna, na zwrotce widniały dwie daty, 28.10.2020 wpisana przez doręczającego wraz z jego podpisem, oraz 29.10.2020 z podpisem odbierającego. Organ założył, że odbierający pomylił się w dacie składając podpis na zwrotce”. Z tym wyjaśnieniem nie można się zgodzić. Faktycznie bowiem decyzja została doręczona przesyłką pocztową przez operatora pocztowego, o czym świadczy numer przesyłki i pieczęć placówki oddawczej (z datą 29.10.2020 r.) umieszczone na zwrotnym potwierdzeniu odbioru. Zarówno data odbioru wpisana przez odbierającego, jak i pieczęć placówki oddawczej oraz data odbioru na stronie operatora w systemie śledzenia przesyłek nie pozostawiają wątpliwości, że doręczenie nastąpiło 29.10.2020 r. Skutkiem uchybiecia jest konieczność sprostowania wzmianki dodanej do aktu urodzenia.

Do ustaleń kontroli, przedstawionych kierownikowi jednostki kontrolowanej w projekcie wystąpienia pokontrolnego, nie wniesiono zastrzeżeń.

Mając na uwadze powyższe ustalenia i oceny wnoszę o:

1. Wydawanie dokumentów z akt zbiorowych wyłącznie na podstawie umotywowanych pisemnych wniosków, dokonując przy tym adnotacji o podstawie wydania żądanego dokumentu z akt zbiorowych.
2. Właściwe zabezpieczenie ksiąg i akt zbiorowych przed zniszczeniem, tj. zapewnienie odpowiednich, sprawnych szaf do przechowywania ksiąg oraz wyposażenie archiwum akt zbiorowych w dodatkowe regały.
3. Terminowe sporządzanie aktów urodzenia dzieci, których zgłoszenia dokonano elektronicznie.
4. Sporządzanie aktów urodzenia z urzędu, jeżeli rodzice w ustawowym terminie nie dokonają zgłoszenia urodzenia dziecka.
5. Rozważenie możliwości zwiększenia etatów w urzędzie stanu cywilnego w celu zapewnienia bieżącej i terminowej realizacji zadań.
6. Dokładanie większej staranności przy sporządzaniu aktów, szczególnie w zakresie wyeliminowania błędów pisarskich.
7. Dokładanie większej staranności przy dokumentowaniu akt, tj. w szczególności dbanie o ich kompletność przez włączanie potwierdzeń odbioru dokumentów.
8. Wpisywanie numerów PESEL rodziców przy aktach urodzenia dzieci.
9. Nieprzyjmowanie do transkrypcji lub do innych trybów szczególnej rejestracji stanu cywilnego tłumaczeń aktów, w których nazwy własne są podane przez tłumacza w dwóch równorzędnych zapisach.
10. Wpisywanie do aktu danych zgodnie z dokumentami źródłowymi, np. zagranicznymi

- aktami stanu cywilnego wraz z ich tłumaczeniem.
11. Dokonywanie zameldowania, przy zgłoszeniu urodzenia dziecka, dzieci obywateli polskich, jeśli rodzice posiadają adres zameldowania.
  12. Dokumentowanie woli zameldowania dziecka pod adresem jednego z rodziców, przy zgłoszeniu urodzenia dziecka, jeśli rodzice posiadają różne adresy zameldowania.
  13. Wpisywanie wszystkich wymaganych danych przy aktach stanu cywilnego.
  14. Niewpisywanie w aktach sporządzanych w trybie szczególnej rejestracji stanu cywilnego wieku małżonków.
  15. Weryfikowanie danych w rejestrze PESEL przed dokonaniem czynności z zakresu rejestracji stanu cywilnego, a w razie konieczności usuwanie w nim niezgodności lub sporządzanie zleceń do właściwych organów w celu usunięcia niezgodności.
  16. Weryfikowanie poprawności zapisania danych w rejestrze PESEL po dokonaniu czynności z zakresu rejestracji stanu cywilnego.
  17. Załatwianie spraw wyłącznie na wniosek prawidłowo umocowanego pełnomocnika, który złożył do akt oryginalny dokument pełnomocnictwa.
  18. Doręczanie dokumentów pełnomocnikowi do doręczeń wyłącznie po stwierdzeniu, że w aktach znajduje się oryginalne pełnomocnictwo do doręczeń udzielone dla wskazanej osoby.
  19. Wydawanie dokumentów z rejestru stanu cywilnego wyłącznie za pokwitowaniem lub wysyłanie ich pocztą za potwierdzeniem odbioru.
  20. Rzetelne dokumentowanie odbioru dokumentów, tj. przyjęcie podpisu od odbierającego dokument na wniosku niezależnie od podpisu widniejącego pod wnioskiem – żądaniem.
  21. Terminowe wydawanie odpisów aktów stanu cywilnego, tj. do 7 dni roboczych, gdy akt został sporządzony w Urzędzie Stanu Cywilnego w Olsztynie oraz do 10 dni roboczych, gdy został sporządzony w innym urzędzie.
  22. Wydawanie odpisów aktów stanu cywilnego wyłącznie osobom uprawnionym; w przypadku podmiotów zobowiązanych do wykazania interesu prawnego – wyłącznie po jego wykazaniu.
  23. Niewzywanie wnioskodawców do złożenia wniosku o wydanie odpisu aktu stanu cywilnego przez złożenie go na odpowiednim formularzu, bowiem ustawa Prasc nie określa wzoru wniosku o wydanie odpisu aktu stanu cywilnego i każda forma wniosku powinna być akceptowana do rozpoznania.
  24. Niezwłoczne wzywanie wnioskodawców do usunięcia braków wniosków o wydanie odpisów, tak aby sprawy mogły być załatwiane terminowo.
  25. Rzetelne przenoszenie aktów z ksiąg prowadzonych papierowo do rejestru stanu cywilnego.
  26. Unieważnienie na podstawie art. 127a Prasc i ponowne przeniesienie do rejestru

stanu cywilnego aktów o numerach: 2862011/00/AU/1948/464311,
2862011/00/AU/1980/682018, 2862011/00/AU/1968/777973,
2862011/00/AU/1996/692743, 2862011/00/AM/2013/721193,
2862011/00/AM/1964/395292.

27. Podawanie w postawie prawnej decyzji o zmianie imienia lub nazwiska aktualnego publikatora ustawy o zmianie imienia i nazwiska.
28. Wysyłanie decyzji o zmianie imienia lub nazwiska do innych urzędów stanu cywilnego wyłącznie za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, w którym jest prowadzony rejestr stanu cywilnego.
29. Sprostowanie wzmianki wpisanej do aktu urodzenia dotyczącej zmiany nazwiska dziecka w sprawie znak: USC.5355.85.2021, w zakresie daty wykonalności decyzji o zmianie.
30. Rejestrowanie spraw unieważnienia aktów stanu cywilnego oraz wzmianki dodatkowej.

Proszę Pana Prezydenta o poinformowanie Wojewody Warmińsko-Mazurskiego, w terminie 21 dni od dnia otrzymania niniejszego wystąpienia, o sposobie wykonania zaleceń, a także o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia działań.

Jednocześnie informuję, że stosownie do art. 48 ustawy o kontroli w administracji rządowej od wystąpienia pokontrolnego nie przysługują środki odwoławcze.

WOJEWODA
WARMIŃSKO-MAZURSKI
Artur Henryk Chojecki